

Gárdonyi Géza: Ida regénye

1. kép leírása

Én úgy ösmerködtem meg vele, hogy a képkereskedőnél láttam egy képét: *Szent Pál* vagy mi volt alája írva, s nagyjából őt magát ábrázolta, amint a homlokát erősen ráncolva prédikál. Csak épp az arc volt megfestve meg a keze, amint a mutatóujját emelinti. De az a napégette, vén arc, az a lelkes, vén szem abban az arcban... sose láttam olyat. - Ejnye, be jó fej! - mondtam.

2. kép leírása

Két vászon állt ott a két állványon. Egyiken egy iparosféle család asztalnál kis petróleumlámpás körül. A fejek csak tehénrépaszín gömbök még: két nő és három férfi. Egy fiú is hátul könyököl. Az egyik férfi olvas. A többi arc feléje fordul. ...

Ennek a címe: *Biblia*; és ezzel mindent megmondtam. Egy férfi bibliát olvas; a többi áhítattal hallgatja. Az arcok, szemek megfestésén fordul a műnek a sikere. Ha azt az áhítatot ráfesthetem, amit elképzelek...

3. kép leírása

Egyszer csak megáll, mint a kakas, mikor kukorikolásra emeli a fejét, és szinte kiált maga elé:

- A múzsa meghalt! Megvan a nagy kép! Baláznak a képe! A Haldokló múzsa!

Ceruzát és papirozt ragadott, s gyors kézzel vázolt egy női figurát, amint az olajfák között, görög sziklák alatt, virágos gyepen haldoklik: a szép múzsa-leány. S körülötte köznapi földi emberek állnak bambán, sajnálkozó szemmel. A bambán és a sajnálkozó szemmel persze még csak a fejében volt meg, s nem a papiroson, de máris látta, ahogy nagy kedvvel vázolgatta.

Csak a múzsa fejével nem boldogult.

- Ezt modelltől kell rajzolnom. De ide szép modell kell. Valami kórházban szenvedő, barna leány, akinek az arcbőre fehér, finom és vértelen.

4. kép leírása

- Ez a lóvásár itt, ahogy a rossz gebét a zsidó árulja, s a cigány a bankóját kínálja érte, remek kép. Az a ravaszság mind a kettő arcán... Miért nem festi ezt meg nagyban?

- Csak ötlet. Kisképnek való. Lehet, hogy valamikor megfestem.

5. kép leírása

Festek angyalt, fehér szárnyú, fehér angyalt! Hever a földön véres szárnyal! Véres ajkkal! Haldoklik. És az emberek, a földi mamlaszok ott állnak buta rettenettel, és bámulnak. ...

- Ott festem meg a malom udvarán - mondta Csaba még mindig izgalomban. – Az őrlő parasztok lesznek a bámulók. Hátul egy talyiga is, és benne egy gebe, amely persze nem bámul.

- Talán inkább: szamár.

- Ez megint jó ötlet. Ida! Pardon: kisasszony. Szamarat festek, amint egykedvűen méléz maga elé. Szamár nem ismer eget, akkor se, ha ordít. Oda csakugyan a butaság szimbóluma kell. Hiszen a parasztok csoportja is épp azért illik az angyal köré, mert a képük, a bőrük, ruhájuk, minden valójuk csupa földi. És nem is kell keresnem őket: odajönnek helyembe a legjobb modellek.

Ida gondolkodott:

- Magyar parasztok illenének ide - vélte tartózkodóan -, magyar malomnak az udvarán.

... Mert a kép gyorsan bontakozott a vásznon. Egyik nap künn a malom udvarán festett. Másik nap, amit ott festett, rámásolta a vászonra.

A hazahordott vázlatok el voltak nagyolva persze: az arcok rajzán csak épp egy-egy folt, az árnyékszín és világos színek. A ruhákat otthon festette. Csak a rajz volt teljes a vázlatokon.

Hát egyre-másra bontakozott a kép. Ott volt már az udvar, a vedlett falú malomoldal, a heverő malomkerék, a vedres kút, hátul a talyiga és szamár, a bámuló parasztok, olyan magyar parasztok, hogy szinte szűrszagú volt a szoba tőlük. És ott hevert már a kép elején a főfigura is: a tört szárnyú angyal, finom arcát a néző felé fordítva, a karja is elcsuklón....

Idának igen tetszett a kép - persze nem hangosan - s legjobban hát a fő figura.

Szép is volt az a haldokló női arc, szebb is az ő arcánál, bár ezt nem ő gondolta; csak a két Rupprecht-kisasszony susogta a háta mögött. Az angyal finom kezét is az ő kezéről festette Csaba otthon. Az egyik kéznek széjjel az ujjai a rögös földön, a másik kéz erejehagyottan lecsüngő. Különösen mesteri volt az alól-fordult szárny tollainak a szerteziláltsága, a másik szárnynak erőtlen elvetődése. Vagy öt férfi és vagy hat asszony a bámuló, és vagy három gyermek. A férfiak körül háromnak áhítatosan a markában a süvege. Valamennyinek az arca ijedten csodálkozó és naptól barna. Durva, nagy kezük különösen szembeötlő, hogy az angyal két finom, szép kis keze ott fehérlik. Hátul patak-malom, szamaras talyiga, futó gyermekek vagy öten. Egyik a kezét is a szájához emelve kiált be a malomba. A másik hívón int valakinek oda-futtában. Fűzfák, nyárfák kéklenek a messze távolban, a kaszáló mögött.

6. kép leírása

A figyelme legott megállt egy vörös tónusú képen, amely dőzsölő királyt ábrázolt dúsan megrakott asztalnál, viaszfáklyák világításában, udvari pompás népség között. Könnyű abroncskorona a fején. A szék mögött a vigyorgó Halál sújtásra irányozza rá a kaszáját.

7. kép leírása

... két kutya, amint rongyon huzakodva játszik virágágyak között. Távolabb egy ijedt vénasszony, amint már előre ütésre emeli a seprűjét.

8. kép leírása

... egy magányosan hegedülő, bús cigánylegény, amint temetőben virágzó fák közt egy friss-hányású sírhalomnál áll, és a sírhalomra nézve hegedül. A sírhalom fejfáján friss ibolyakoszorú. A legény kalapja a földön.

9. kép leírása

A szeme megint megáll egy képecskén. Angyalt és ördögöt ábrázol a kép, amint felhőasztalon kártyáznak. A tét előttük két szív. Angyalkák kibicelnek. De ott áll a halál is az asztal végén. A fél lábát mintha széken nyugtatná, s a térdén könyökölve lesi, hogy melyik nyer majd.

10. kép leírása

Tinyakov szemét legott megfogta egy kép: egy kolduló barátak a képe, amint az országúton jön a barát, szélfújta lombú, vén kőrifa-sor között. A szamaras kordéját vezeti, és a csuhája is lebeg a nagy szélben.

11. kép leírása

S megint egy másik kép: tárt boltajtó. Egy sápadt és rongyos fiúcska bebámul a boltba. Bent az ajtóhoz közel cilinderes és aranyláncos úr ananászt fontol a kezében.

12. kép leírása

Megint másik kép: magyar mező nyáron. Elöl egy eb, amint szűrőn hever és ásít. Távolabb a gazdája kaszál. Egy templom tornya kimagaslik a völgyből.

13. kép leírása

Megint a másik kép: pálmafa alatt sebeiben haldokló beduin. Másik beduin nagy érdeklődéssel emel ki a haldokló tarisznyájából egy aranyórát, s örvendő arccal vizsgálja. A kép címe lent magyarul és franciául: Az irgalmatlan szamaritánus.